

Leiðbeinandi álit Persónuverndar torveldar landlækni að rækja lögbundið eftirlit með heilbrigðisþjónustunni í landinu

Einar Stefán Björnsson
Helgi Sigurðsson
Tómas Guðbjartsson

Höfundar eru prófessorar við læknaeild HÍ og starfsmenn Landspítala.

Leiðbeinandi álit Persónuverndar um meðferð persónuupplýsinga varðandi heimildir lýtalækna og þar með annarra lækna til að láta af hendi persónugreinanlegar upplýsingar til landlæknis hefur vakið furðu margra og þar á meðal undirritaðra. Við erum ósammála þeim sem styðja túlkun Persónuverndar í síðasta tölublaði *Lækna- blaðsins*.¹ Að okkar mati er ekki ásættanlegt að togast þurfi á um túlkun laga er varða opinbert eftirlit með öryggi sjúklinga.

Eftirlitshlutverk landlæknis er margþætt. Það á meðal annars að tryggja gæði heilbrigðisþjónustunnar og að öryggi sjúklinga og almennings sé ávallt í hávegum haft, hvort heldur sem leitað er eftir heilbrigðisþjónustu hjá opinberum aðilum eða einkaaðilum.

Í þeim löndum sem við viljum bera okkur saman við hefur eftirlit með heilbrigðisþjónustu verið eftt á síðustu árum. Dæmi um slíkt gæðaeftirlit er skráning á fylgikvillum meðferðar en í leiðara *Lækna- blaðsins* nýlega var einmitt bent á nauðsyn miðlægrar skráningar ígræða sem notast er við í skurðlækningum.²

Að sjálfsgöðu er þagnarskylda lækna og trúnaður milli læknis og sjúklings einn af hornsteinum góðrar læknisfræði. En að

nota trúnaðar- og þagnarskyldu sem lykilrök gegn því að landlæknir hafi aðgang að persónugreinanlegum gögnum stenst ekki nánari skoðun. Það er að okkar mati fráleitt að beita þeim rökum að trúnaður við sjúklinga sé ekki tryggður ef upplýsingar sem tengjast eðlilegu gæðaeftirliti með heilbrigðisþjónustu séu í höndum landlæknis, enda er landlæknir bundinn trúnaði ekki síður en aðrir læknar. Öryggi sjúklinga vegur hér þungt og má ekki gleymast frekar en mikilvægi þess að halda þagnarskyldu við sjúklinga.

Mál lýtalæknanna sem hefur hér orðið að umtalsefni sýnir í hnotskurn að eftirlitakerfi vantaði. En að okkar mati hefur umræðan og viðbrögðin í kjölfarið því miður ekki farið í þann farveg að auka traust almennings á heilbrigðisþjónustu sem veitt er hér á landi. Túlkun Persónuverndar er reyndar leiðbeinandi og vísar til stjórnarskrárinnar um friðhelgi einkalífs en þó einkum til þagnarskyldunnar, en umfjöllunin hefur skapað tortryggni í garð landlæknisembættisins og eftirlitshlutverks þess.

Í umsögnum um málið í *Lækna- blaðinu* er komið inn á það að lyklatriði þagnarskyldunnar sé að hún sé túlkuð þröngt og að þriðji aðili megi ekki fá aðgang að persónugreinanlegum upplýsingum, nema með samþykki eða ósk viðkomandi sjúklings. Það gleymist í umfjölluninni að landlæknir er eftirlitsaðili með læknum og setur þeim leiðbeiningar um góða starfshætti, þar með talið um trúnaðar- og þagnarskylduna. Það sem meira er, landlæknir er líka í því hlut-

verki að gæta hagsmuna sjúklinga gagnvart læknum og heilbrigðisþjónustunni sem þeir fá hverju sinni. Það orkar tvímælis að fjalla um landlækni eins og hann sé óviðkomandi utanaðkomandi aðili að sambandi sjúklings og læknis.

Lögmaður yfir 100 kvenna sem fengu PIP-púðana hefur verið dæmdur til að afhenda skattranssóknarstjóra persónugreinanlegar trúnaðarupplýsingar um skjólstaðinga sína, en á sama tíma fær landlæknir ekki aðgang að mun takmarkaðri persónugreinanlegum upplýsingum. Landlæknir er að sinna lögbundnu gæðaeftirliti til að gæta hagsmuna og tryggja öryggi sjúklinga, en skattranssóknarstjóri er að gæta fjárhagslegra hagsmuna fyrir ríkissjóð. Er þetta ekki þversögn í umfjöllun um persónuverndarsjónarmið?

Túlkun Persónuverndar torveldar landlækni að rækja lögbundið eftirlit með heilbrigðisþjónustunni í landinu. Við teljum að breyta verði lögum og regluverki er varða eftirlitsskyldu landlæknis, þannig að enginn vafi leiki á því að landlæknir hafi aðgang að persónugreinanlegum upplýsingum. Þannig eru hagsmunir og öryggi sjúklinga og almennings betur tryggðir.

Heimildir

1. Sigurjónsson H. Niðurstaðan er afgerandi og ótvíræð – um álit Persónuverndar. Sigrún Jóhannesdóttir, Dögg Pálsdóttir, Jón Snædal, Steinn Jónsson og Geir Gunnlaugsson segja sína skoðun *Lækna- blaðið* 2012; 98: 368-371.
2. Guðbjartsson T. Rekjanleiki ígræða í skurðlækningum. *Lækna- blaðið* 2012; 98: 141.